

موسی غنی نژاد

چکیده

رقابت یکی از مهم‌ترین عوامل افزایش بهره‌وری بنگاه‌های اقتصادی است. در وضعیت رقابتی، بنگاه‌ها ناگزیرند با کاهش هزینه‌ها و روی آوردن به نوآوری، قیمت محصولات خود را تا حد مقدور کاهش داده و کیفیت آن‌ها را ارتقا بخشند. رقابت‌پذیری در بخش بانکداری نیز از این قاعده مستثنا نیست. در واقع، هدف از تفسیر اصل 44 قانون اساسی و باز کردن راه برای توسعه بانکداری خصوصی در قانون برنامه سوم توسعه عبارت بود از بهبود بخشیدن به نظام بانکی کشور که به‌علت دولتی و غیررقابتی بودن، وضعیت نامطلوبی پیدا کرده بود.

ورود بانک‌های خصوصی به عرصه فعالیت‌های اقتصادی در سال‌های آغازین دهه 1380 تحول چشمگیری در عرضه خدمات متنوع بانکی با کیفیت مناسب به‌وجود آورد. بانک‌های خصوصی با برخورداری از آزادی نسبی در تعیین نرخ سود سپرده‌ها و نرخ تسهیلات، توانستند بخش مهمی از پس‌اندازهای مردم را از صندوق‌ها و مؤسسات پریسک غیررسمی با فعالیت‌های غیرشفاف رها ساخته و جذب نظام بانکداری رسمی با عملکرد شفاف کنند. دستاوردهای بزرگ بانکداری خصوصی در سایه شکل‌گیری وضعیت رقابتی فراهم آمد. تداوم و گسترش این دستاوردها مستلزم تعمیق هر چه بیشتر وضعیت رقابتی است. هر چه بانک‌ها به‌طور کلی، بسط ید بیشتری در عرصه فعالیت‌های خود داشته باشند، رقابت عمق بیشتری پیدا می‌کند و مطلوبیت بیشتری نصیب عامه مصرف‌کنندگان خدمات بانکی می‌شود. متأسفانه در چند سال اخیر، تزییقات اعمال شده بر بانک‌های خصوصی در جهت سلب اختیار از آن‌ها در خصوص تعیین نرخ سود سپرده‌ها و تسهیلات و نیز ممنوعیت ارائه برخی خدمات بانکی که در تمام نظام‌های پیشرفته بانکداری دنیا مرسوم است، میزان رقابت‌پذیری در بانک‌های خصوصی و به تبع آن در کل نظام بانکی را کاهش داده است. واضح است که ادامه این وضع مغایر با اهداف سیاست‌های کلی اصل 44 قانون اساسی است و منجر به سیر قهقرایی نامطلوب در نظام بانکی کشور می‌شود.